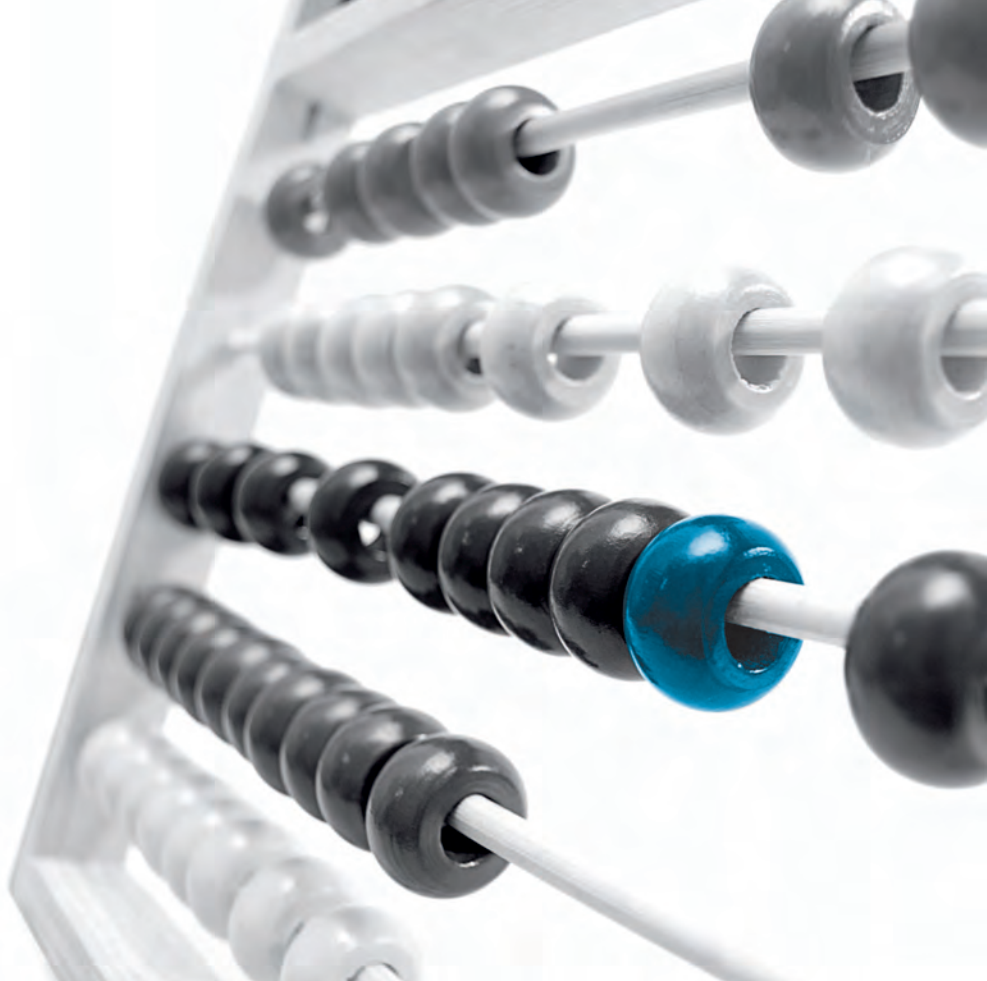

Rozúčtovací pravidla Ochranného svazu autorského

Rozúčtovací řád OSA, který detailně popisuje postupy při rozúčtování tržeb za poskytnuté licence mezi nositele práv, je dokument složitý a nečtivý. Ale základní pravidla, na kterých je rozúčtování postaveno, zase tolik složitá nejsou. Pokusili jsme se je v následujícím textu co nejjednodušeji popsat a vysvětlit.

01 Definice pojmů

1.1. Nositel práv

Nositel práv je osoba, která vykonává majetková práva k dílu. V našem případě je to především autor, který dílo vytvořil. Dále to může být osoba, která práva od autora získala dědictvím (dědic) nebo smlouvou (nakladatel). V dalším textu pro jednoduchost budeme hovořit o autorech, myslíme tím ale bez rozdílu všechny nositele práv.

1.2. Provozovací práva a mechanická práva

V souladu s mezinárodní praxí OSA rozlišuje při udělování souhlasu s užitím dva typy poskytnutých práv, a to práva provozovací (Performing rights) a práva mecha-

nická (Mechanical rights). Ta se liší jak typem udělené licence, tak i způsobem rozúčtování tržeb OSA na honoráře jednotlivých autorů.

// **Provozovacími právy** se rozumí udělování souhlasu s užitím hudby v rozhlasovém či televizním vysílání a rovněž s užitím hudby na koncertech, diskotékách, ve veřejných prostorách jako jsou restaurace, obchody apod. V oblasti provozovacích práv si uživatel kupuje licenci na užití jakékoli chráněné skladby a požadovaná cena za licenci není přímo závislá na počtu užitých děl.

// **Mechanickými právy** se rozumí udělování souhlasu k užití hudby při prodeji nosičů (CD), při prodeji nahrávek pro-

// **Nositel práv je osoba, která vykonává majetková práva k dílu. V našem případě je to především autor, který dílo vytvořil.**

- střednictvím internetu či mobilních sítí. V oblasti mechanických práv si uživatel kupuje licenci k užití konkrétní skladby.

1.2. Autorské odměny identifikovatelné a neidentifikovatelné

Při poskytování licence k užití hudby v rozhlasu či televizi, při provozování živé hudby (rozumí se hudba provozovaná za přítomnosti interpretů, tedy koncerty, taneční zábavy apod.) a při poskytování licencí u veškerých mechanických práv, OSA požaduje od uživatele seznam skladeb, které byly užity. Toto hlášení je podkladem pro rozúčtování honorářů pro autory užitých děl. Tržby za poskytnutí licence, tedy autorské odměny, kdy zároveň s platbou za licenci OSA získává seznam užitých skladeb, označujeme jako **identifikovatelné**.

Při poskytování licence k užití reprodukováné hudby na diskotékách nebo při ozvučování veřejných prostor, jako jsou obchody či restaurace, není myslitelné po uživateli požadovat přesný seznam skladeb, které zazněly. Tržby za tyto licence se mezi autory rozúčtovávají podle pomocných kritérií, viz dále. Také odměny za možnost pořizovat kopie pro osobní potřebu – poplatky za nosiče přístroje – inkasuje OSA bez jakýchkoli údajů o zkopírovaných skladbách. Takovéto autorské odměny, kdy k tržbě za licenci OSA nemá k dispozici seznam užitých skladeb, označujeme jako **neidentifikovatelné**.

02 Postupy při rozúčtování

2.1. Registrace hudebních děl

Aby OSA mohla vyplatit autorovi odměnu za užití jeho díla, musí být toto dílo u OSA zaregistrováno, v případě zahraniční skladby musí být tato registrována u příslušného kolektivního správce v dané zemi a následně v mezinárodní databázi. Na registračním formuláři, tzv. ohlášce, je uveden zejména název díla, autoři díla a jejich podíly. Není-li jiná dohoda autorů o podílech na skladbě, použije OSA svůj dělicí klíč, který např. pro díla užitá v režimu provozovacích práv vypadá jako v tabulce 1.

Například u zahraniční písničky, která je se souhlasem původních autorů přetextována do češtiny a zásadně upravena, např. z původního popu přearanžována do "dance" verze, a u které nedošlo k jiné dohodě mezi autory, probíhá dělení honoráře podle posledního řádku tabulky. 4,5/12 (= 37,5%) honoráře dostává původní autor hudby a po jedné čtvrtině dostávají shodně původní textař a český textař a aranžér dostává 1,5/12 (= 12,5%).

Na ohlášce díla je skladba rovněž charakterizována svou formou (např. písnička, smyčcové kvarteto, oratorium...) a délkou trvání. Na základě těchto údajů je zařazena do příslušné kategorie a jsou jí přiděleny body, které jsou následně používány při rozúčtování v oblasti provozovacích práv. Tyto body jsou odlišné pro oblast veřejného provozování (koncerty, taneční zá-

bavy...) a pro oblast vysílání rozhlasu a televize – tam hovoříme o R-TV koeficientech. V oblasti mechanických práv je autorovi rozúčtována ta částka, kterou uživatel za jeho skladbu zaplatil, a žádné body při tom nehrají roli.

Například v oblasti vážné hudby mají komorní skladby takovéto obodování:

Kategorie 3

- // komorní skladby do 3 hlasů partitury;
- // vokální díla pro 1 - 4 hlasy a cappella nebo s doprovodem 1 - 2 nástrojů;
- // hudba elektroakustická

Klavír, varhany, cembalo, harfa, akordeon, cimbál, pokud jsou notovány na dvou nebo více osnovách, jsou považovány za dva hlasy. (→ tabulka 2)

2.2. Rozúčtování honorářů z veřejných produkcí – živá hudba

Rozúčtování honorářů z koncertů, tanečních zábav a všech ostatních živých produkcí (kromě koncertů s inkasem nad 30 000 Kč) probíhá pomocí bodového systému. Každé provedení skladby generuje autorům honorář podle následujících kritérií.

Prvním kritériem je počet bodů přidělených při registraci. Bodovací kategorie a počty bodů byly počátkem devadesátých let minulého století převzaty z bodovacího systému německé ochranné organizace GEMA. Počty bodů pro jednotlivé typy skladeb jsou závislé na

Tabulka 1

	C	A	SA	AR
Díla bez textu	12/12	-	-	-
Zpracování díla bez textu	10/12	-	-	2/12
Díla s textem	6/12	6/12	-	-
Zpracování hudby u díla s textem	4,5/12	6/12	-	1,5/12
Díla se subtextem	6/12	3/12	3/12	-
Zpracování hudby u díla se subtextem	4,5/12	3/12	3/12	1,5/12

C je skladatel (compositeur), **A** je textař (auteur), **SA** - překladatel, upravovatel textu (sous-auteur) a **AR** je zpracovatel (arrangeur).

// Rozúčtování honorářů z koncertů, tanečních zábav a všech ostatních živých produkcí (kromě koncertů s inkasem nad 30 000 Kč) probíhá pomocí bodového systému.

>

délce skladby a na její náročnosti. Smyčcové kvarteto má více bodů než populární písnička, a to jednak proto, že je cca 10x delší. Druhým důvodem je dohoda autorů, že provedení smyčcového kvarteta by mělo být na honorářové straně oceněno více, než provedení deseti písniček.

Pojďme se podívat, jaký honorář dostanou autoři písničky, která zazní na koncertě, kde OSA poskytl licenci za 2000 Kč. Naše písnička byla zařazena při své registraci do kategorie č.7 - populární hudba všech žánrů / stylů s textem nebo bez textu – a obdržela tak pro veřejné provozování 12 bodů.

Druhým hlediskem je, kolik na koncertě zaznělo skladeb. Pokud je to obvyklý koncert a počet skladeb nepřesáhne 25, jsou body skladby násobeny koeficientem 1. Pokud by na koncertě zaznělo např. 50 skladeb, byl by tento degresivní koeficient 0,5. Naše písnička zazněla na obvyklém koncertě s 20 skladbami, a proto její užití v této chvíli generuje stále 12 bodů.

Třetím hlediskem je výše inkasa OSA z dané akce. Je zřejmé, že skladba zahrnaná na akci s tržbou 100 Kč by měla přinést autorovi jiný honorář než tatáž skladba, která zazní na akci s tržbou 10 000 Kč. Tato vazba na tržbu OSA není zcela lineární a je zprostředkována opět koeficientem. Například při tržbě 100 Kč je koeficient 1, při tržbě 2000 Kč je koeficient 7. Jiné a obecně nižší koeficienty jsou užívány, pokud skladba nezazní na koncertě, ale na taneční zábavě či estrádě. Naše písnička zazněla na koncertě s tržbou OSA 2000 Kč a její provedení tedy vygenerovalo $7 \times 12 = 84$ bodů.

OSA každoročně stanovuje korunovou hodnotu bodu. Ta se v posledních letech pro

oblast živé hudby pohybuje okolo 2 Kč/b. Naše písnička tedy přinesla autorům honorář z tohoto koncertu ve výši 84bodů x 2 Kč/za bod = 168 Kč. Ten se rozdělí mezi autory hudby a textu.

Všimněme si, že za takovýto koncert s dvaceti písničkami a tržbou 2000 Kč OSA autorům vyplátí $20 \times 168 \text{ Kč} = 3.360 \text{ Kč}$, tedy více než zinkasuje. Toto zvýhodnění koncertního užití je dotováno z tržeb užití nekoncertního, kde pro výpočet honorářů platí jiné, nižší koeficienty.

Koncerty s inkasem nad 30 000 Kč se rozúčtovávají přímo. Inkaso z koncertu se po odečtení režie rozdělí na jednotlivá díla a vyplátí se jejich autorům.

2.3. Rozúčtování honorářů z rozhlasového vysílání

Rozúčtování honorářů z rozhlasového vysílání probíhá opět pomocí bodového systému. Každé provedení skladby generuje autorům honorář podle kritérií, která si dále vysvětlíme.

Pojďme si jako příklad ukázat, jaký honorář dostanou autoři písničky, která zazní v Českém rozhlase na stanici Radiožurnál.

Opět je **výchozím údajem** zařazení skladby při registraci a přidělení R-TV koeficientu. Protože součástí hlášení rozhlasových stanic je i stopáž, v jaké skladba zazněla, R-TV koeficienty už nezohledňují délku skladeb jako body ve veřejném provozování, ale vyjadřují pouze dohodu autorů o vyšším ocenění náročnějších skladeb. Naše sledovaná písnička obdržela při registraci R-TV koeficient 1.

>

Tabulka 2

od minuty	do minuty		veřejné provozování	body	rozhlas a televize koeficient
0:01	14:00		za každou minutu	12 bodů	1,5
14:01	20:00	180 bodů	a za každou další minutu	18 bodů	1,5
20:01	36:00	360 bodů	a za každou další minutu	10 bodů	1,75
36:01	52:00	480 bodů	a za každou další minutu	15 bodů	1,75
52:01	a více	720 bodů			1,75

// Rozúčtování honorářů z televizního vysílání je v podstatě stejné jako u vysílání rozhlasového a probíhá opět pomocí bodového systému.

>

Druhým kritériem je počet minut, po které písnička v daném čtvrtletí v éteru zněla. Dejme tomu, že to byla úspěšná píseň a hrála se na Radiožurnálu více než dvakrát denně a nasbírala za čtvrtletí 200 provedení. Délka této písničky je 3 minuty a tedy má v této chvíli na svém kontě $3 \times 200 = 600$ rozhlasových bodů.

Třetím kritériem je to, jakým způsobem byla skladba užita. Autoři se prostřednictvím Rozúčtovacího řádu dohodli, že zazní-li skladba v rozhlasu prvoplánově, budou body za její užití násobeny koeficientem 5. Na rozdíl od hudby, která tvoří background pod mluveným slovem a na rozdíl od znělek a jinglů, kdy body za takovéto užití jsou násobeny koeficientem 1. Sledovaná písnička byla hrána samostatně, nikoli jako background, a tedy má na svém kontě $600 \times 5 = 3000$ bodů.

Čtvrtým kritériem je, na jak „velké“ stanici skladba zazněla. U Českého rozhlasu je regionálním stanicím přiřazen koeficient 1 a celoplošným koeficient 3. Naše skladba zazněla na celoplošné stanici Radiožurnál, a proto se její doposud nasbírané body ještě násobí koeficientem 3. Konečný počet bodů pro provedení sledované písně v daném čtvrtletí je $3000 \times 3 = 9000$ bodů.

OSA každoročně stanovuje korunovou hodnotu bodu. Ta se v posledních letech pro ČRo pohybuje okolo 1,4 Kč/b. Naše písnička za své čtvrtletní úspěšné působení na vlnách Radiožurnálu vygenerovala svým autorům honorář $9000 \times 1,4 \text{ Kč/bod} = 12\,600 \text{ Kč}$.

Soukromé rozhlasové stanice se rozúčtovávají naprosto stejným postupem. Pouze koeficienty přiřazované podle čtvrtého kritéria, tj. podle velikosti stanice, jsou stanoveny lineárně, a sice podle tržeb OSA od konkrétních stanic.

2.4. Rozúčtování honorářů z televizního vysílání

Rozúčtování honorářů z televizního vysílání je v podstatě stejné jako u vysílání rozhlasového a probíhá opět pomocí bodového systému. Každé provedení skladby generuje autorům honorář podle následujících kritérií.

Pojďme se podívat, jaký honorář dostanou autoři písničky, která zazní například na TV NOVA.

Opět je **výchozím údajem** zařazení skladby při registraci a přidělení R-TV koeficientu. Už víme, že sledovaná písnička obdržela při registraci R-TV koeficient 1.

Druhým kritériem je počet minut, po které skladba na dané televizní stanici zazněla. Naši písničku zahráli jen jednou, zahráli ji celou, tedy 3 minuty, získává tak pro účely televizního rozúčtování zatím 3 body.

Třetím kritériem je to, jak byla skladba užita. Autoři se prostřednictvím Rozúčtovacího řádu dohodli na tom, že zazní-li skladba v televizi prvoplánově, budou body za její užití násobeny koeficientem 6. Pokud skladba byla použita například jako znělka či hudba ke zpravodajství nebo sportovním přenosům, body za užití by se násobily koeficientem 1. Sledovaná písnička byla hrána prvoplánově, a tedy má na svém kontě $3 \times 6 = 18$ bodů.

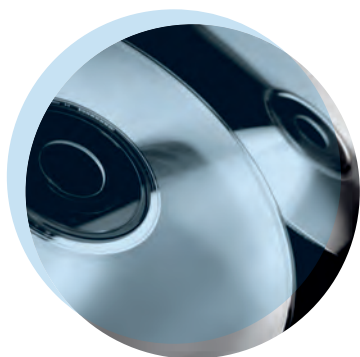
Soukromé televize dostávají pro účely rozúčtování inkasní koeficienty podle výše jejich zaplacených autorských odměn, NOVA má koeficient 65, naše písnička nasbírala tedy 1170 bodů.

OSA každoročně stanovuje korunovou hodnotu bodu. Ta se v posledních letech pro oblast soukromých TV pohybuje okolo 0,90 Kč/bod. Jedno provedení písničky tedy přineslo autorům honorář $1170 \times 0,90 \text{ Kč/bod} = 1053 \text{ Kč}$.

2.5. Rozúčtování honorářů za prodej hudby na CD, prostřednictvím Internetu nebo mobilních sítí

V těchto případech je cena licence přímo odvislá na počtu prodaných nosičů či skladeb a honorář je po odečtení režie bezzbytku distribuován příslušným autorům. V případě prodeje nosičů (CD) je honorář stanoven za celé CD a rozděluje se mezi autory podle stopáže jednotlivých skladeb.

Naše sledovaná píseň vyšla na CD spolu s devatenácti dalšími písničkami, tuto kompilaci v maloobchodní ceně 200 Kč si koupilo 10 000 zákazníků. OSA za každé prodané

// OSA, stejně jako ochranné organizace v ostatních civilizovaných zemích, ze zákona vybírá odměny za výrobu a dovoz nenahraných nosičů a přístrojů sloužících ke zhotovování rozmnoženin hudebních děl.

>

CD utržila od vydavatele po odečtení režie 10 Kč, celkem tedy 100 000 Kč. Sledovaná písnička zabírá 1/20 stopáže tohoto nosiče, její autoři se tedy podělí o honorář 5000 Kč.

2.6. Rozúčtování honorářů z veřejných produkcí – reprodukováná hudba

OSA eviduje odděleně tržby z diskoték a tržby za poskytnuté licence na ozvučení prostor reprodukovánou hudbou (obchody, restaurace, propagační a reklamní akce, módní přehlídky apod.)

U diskoték nepovažuje OSA za možné požadovat po uživateli hlášení o užitých skladbách a tržby za licence rozděluje mezi autory podle pomocných kritérií. Předpokládá se, že na diskotékách se hrají skladby, které jsou oficiálně vydané – na nosičích nebo jako mp3. Proto 60% z tržeb z diskoték se rozděluje autorům podle jejich výnosů z mechanických práv v uplynulých dvou letech. Dále se předpokládá, že na diskotékách se hrají písničky, které se aktuálně hrají v rádiích, proto 20% tržeb je rozúčtováváno autorům podle výše jejich honorářů z rozhlasových stanic.

Rovněž u ostatního užití reprodukováné hudby (restaurace, prodejny...) není myslitelné požadovat po uživateli hlášení o všech skladbách, které ve veřejných prostorech zazněly. Opět se předpokládá ten fakt, že aby hudba mohla zaznít, musel ji nejprve někdo natočit a vydat. Proto se 30% těchto tržeb rozděluje autorům podle jejich výnosů z mechanických práv za poslední dva roky. Protože ozvučování často probíhá prostřednictvím rozhlasového vysílání, dalších 30% se rozděluje podle výše jejich honorářů z rozhlasových stanic. Ozvučování zvláště v restauracích často probíhá pomocí televizního vysílání, proto je zbylých 40% rozúčtováváno mezi autory podle výše jejich honorářů z TV.

2.7. Rozúčtování náhradní odměny za rozmnožování díla pro osobní potřebu

OSA, stejně jako ochranné organizace v ostatních civilizovaných zemích, ze zákona vybírá odměny za výrobu a dovoz nenahraných

nosičů a přístrojů sloužících ke zhotovování rozmnoženin hudebních děl. Předpokládá se, že tyto nosiče a přístroje slouží k pořízení legální kopie již vydaného a prodaného díla pro osobní potřebu. Proto tyto prostředky OSA rozúčtovává autorům podle výše jejich honorářů z mechanických práv za poslední dva roky.

2.8. Rozúčtování do zahraničí a ze zahraničí

OSA při rozúčtovávání všech oblastí nebere na zřetel, zda je autor zastupován přímo OSA, nebo zda je zastupován partnerskou ochrannou organizací. Pouze částky určené autorům zastupovaným konkrétní zahraniční organizací OSA shromažďuje odděleně a zasílá partnerské organizaci jako souhrnnou částku spolu s podklady, jak ji rozúčtovat. Rovněž za užití české hudby v zahraničí dostává od partnerských ochranných organizací souhrnnou částku spolu s podklady, jak ji rozúčtovat mezi zastupované autory.

03 Výplata autorských odměn

V průběhu rozúčtovacích prací se jednotlivé autorské honoráře připisují autorům na jejich interní konta vedená u OSA. Čtvrtletně potom OSA zasílá tyto nashromážděné honoráře autorům na jejich bankovní účty, popřípadě i poštou. Zároveň autoři dostávají Výplatní honorářový list se souhrnnými částkami z jednotlivých rozúčtovacích oblastí. Prostřednictvím Infosy pak mohou získat podrobné podklady, za jaká užití jakých skladeb je ten který honorář. O bezplatné vytištění a zaslání těchto podrobných podkladů si mohou autoři požádat jedenkrát ročně. Žádosti o častější zaslání podrobných tiskových sestav jsou od letošního roku zpoplatněny. /

text:
ROMAN CEJNAR,
člen rozúčtovací komise
a dozorčí rady
roman.cejnar@osa.cz

